

Galmider

– skadedyr eller blot til pynt?

Underlige deformiteter og udvækster på blade og grene afslører galmidernes tilstedeværelse. Nogle er skadedyr, andre blot spændende eksempler på det komplicerede samspil mellem dyr og planter.

Galmiderne (*Eriophyidae*) er mikroskopisk små dyr, som vi umiddelbart ikke får øje på, når vi nusser med planterne. Det skyldes størrelsen. De fleste arter har en kropslængde på kun 0,1 til 0,2 mm, og de er næsten gennemsigtige. Har man et mikroskop til rådighed eller en lup med 20 ganges forstørrelse, kan det dog lade sig gøre at se disse langstrakte, ormelignende mider.

ABNORMT NARREVÆRK

Når man er så lille, må man beskytte sig. Med fare for at tørre ud i sol og blæst er det tvingende nødvendigt for galmiderne at leve i det skjulte. De har derfor udviklet en evne til at påvirke planternes celledeling. Ved deres sugning og ved at udskille specielle stoffer narres planten til at danne abnorme udvækster, som vi kalder galler. Herinde i disse huler og spi-

sekamre trives og opformeres miderne.

Når de er udvoksede, kravler de ud og spredes med vinden eller transporteres af os plantedyrkere med plantemateriale til nye lokaliteter. Overvintringen sker typisk i bladknopper, hvorfra de spredes til nye planter om foråret.

GRUPPER EFTER GALLEFORM

Antallet af forskellige galmidearter er enormt – flere tusinde. På verdensplan regner man med, at kun ca. 10 procent af arterne i dag er opdaget og udforsket. De fleste er værts-specifikke. Det betyder, at den enkelte galmideart er tilknyttet en ganske bestemt planteart. Afhængig af galleformen inddeles de i grupper:

- **Punggaller** ses som langstrakte, ofte kraftigt farvede udvækster på blade. De betragtes normalt ikke som skadedyr. Eksempler er blommepunggalmiden og ellebladgalmiden. Førstnævnte kan medføre skader på frugterne.
- **Filtgaller** er som regel også harmløse. Filtgalmider danner tætte, hårbesatte felter på undersiden af bladene og findes hos mange træagtige planter. På lind, ahorn, bøg, tjørn, æble og valnød ses ofte disse fildede belægninger.
- **Bladgaller** ses hos mange løv- og nåletræer som pudeagtige udvækster, bladrulninger eller blot ufuldstændigt udviklede blade. Også mange andre planter angribes af bladgaller, hvorved både blade og skud kan deformeres.

Skaden er derfor ret alvorlig. Plantesamlere frygter ofte disse bladgalmider.

- **Knopgaller** er ligeledes alvorlige. Solbærknopgalmider og hasselknopgalmider er de mest kendte og giver de typiske opsvulmede, golve knopper. Knopperne hos solbær bør fjernes hurtigst muligt, da miderne overfører virussygdommen ribbesvind, der nedsætter udbyttet betragteligt. Ved kraftige angreb fjernes hele busken.
- **Blomstergaller** er ikke hyppige, men findes bl.a. hos ask. Brombær og i enkelte tilfælde hindbær kan angribes af brombærgalmider, der resulterer i uens modning af de små delfrugter.

SÅDAN BEKÆMPES DE

Galmider, der generer plantevækst, udbytte og frugt kvalitet, må betragtes som skadedyr. Heldigvis findes naturligt forekommende rovmidler og forskellige svampe, der begrænser galmidernes udvikling.

Galmiderne lever i skjul, og der findes ikke effektive bekæmpelsesmidler til privathavebruget. Vigtige forholdsregler er derfor at fjerne og destruere inficeret plantemateriale, karantæne og hygiejne.

Ønsker man at rense plantematerialet, fx stiklinger, kan varmebehandling forsøges. 10 minutter nedsænket i vand ved 45 grader gør det af med de fleste mider, men det er normalt kun træagtige stiklinger, der kan tåle dette.

MERE OM GALMIDER

- "Galler på planter" af Thomas Secher Jensen og Boy Overgaard Nielsen. Kan bestilles via www.nathistshop.dk.
- På www.pflanzengallen.de findes et fotoalbum med galler sorteret efter plantearter.
- Se også flere galmide-eksempler på www.plantesygdomme.dk.

Ahornblad med punggaller.

Gennemskåret solbærknop med mikroskopiske knopgalmider.

Lindeblad med filtgaller.

Blommebladgaller.

Blommegalmider kan skade frugterne.

Opsvulmet solbærknop indeholder knopgalmider.

Brombær kan angribes af brombærgalmider, der resulterer i uens modning af de små delfrugter.

Pærebladgalmider kan skade frugterne.